

Den perfekte stormen og kommunene

Topplederkonferansen

Øystein Dørum, sjeføkonom

Grand, 18. januar 2024

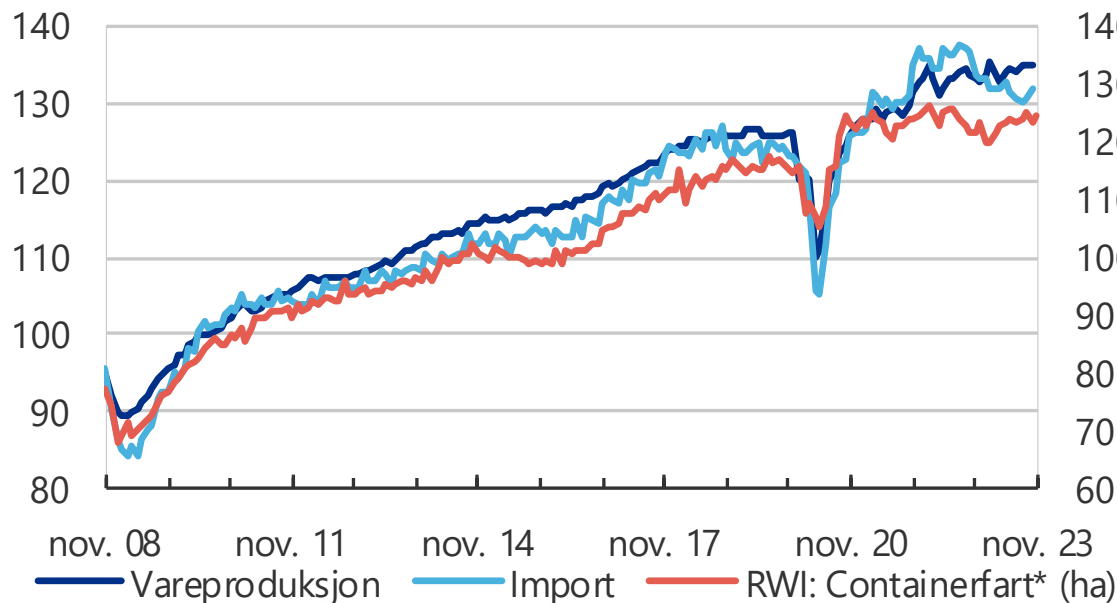

2020-23: «Perfekt storm» ga flaskehalsar i verdikjedene...

Vridning. Massive stimulanser. Vaksiner. Og smittevern. (HP 2020-22 -3¹/₂/5¹/₂/3%)

Verden: Vareproduksjon og -import

Indeks, 2010=100. Sesongjustert volum

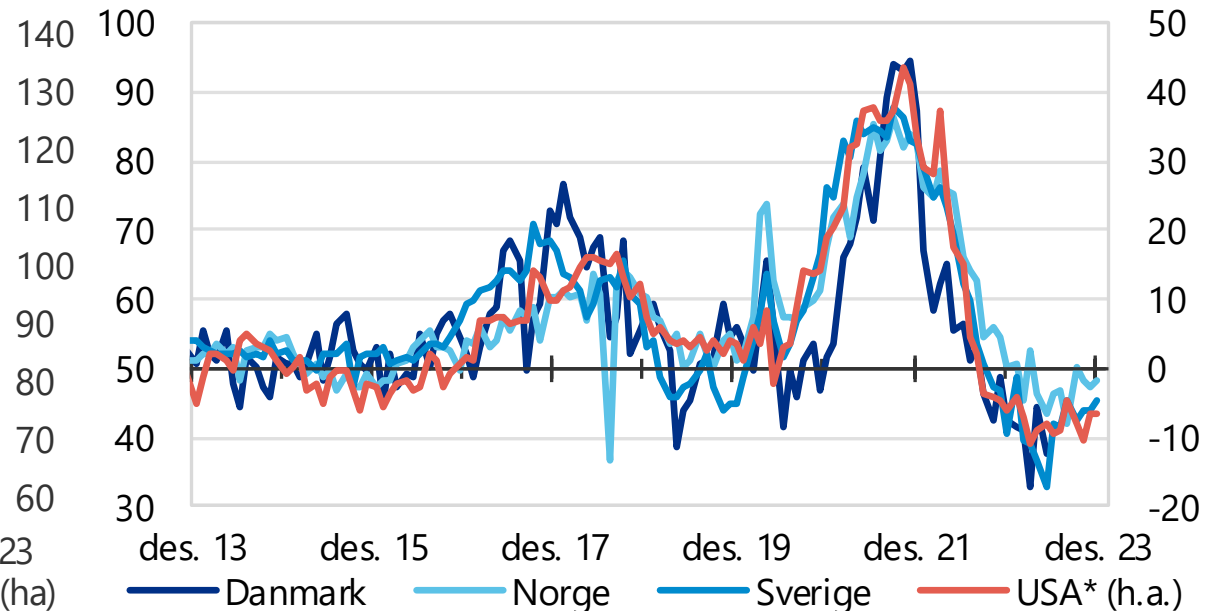

*RWI-indeksen tar for seg 82 internasjonale havner som utgjør 60 prosent av verdens containertransport

Kilde: LSEG Datastream / CPB / ONS / NHO

Industri: Leveringstid vareinnsats

Diffusjonsindeks, sesongjustert

*Gjennomsnitt av industriundersøkelsene til Feds avdelinger i New York, Philadelphia, Dallas, Kansas og Richmond.

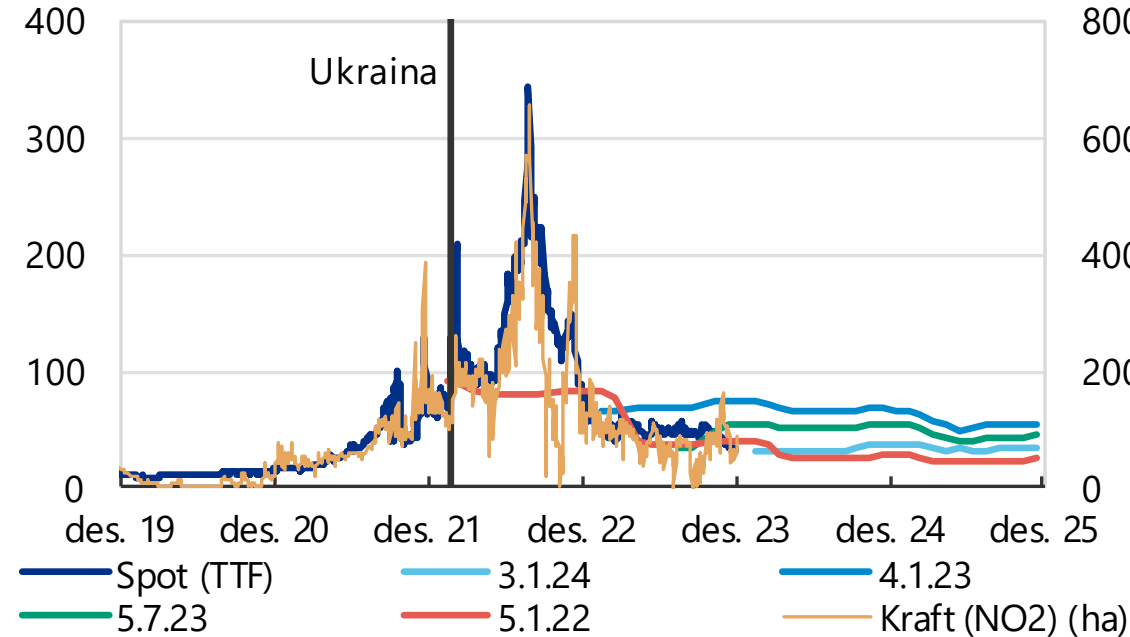
Kilde: LSEG Datastream / NHO

Så fulgte energiprissjokk av historiske proporsjoner

Global energiregning +8% av BNP (som i 1974). Skulle gått mye verre

Europa: Naturgass- og strømpris

EUR per MWh.

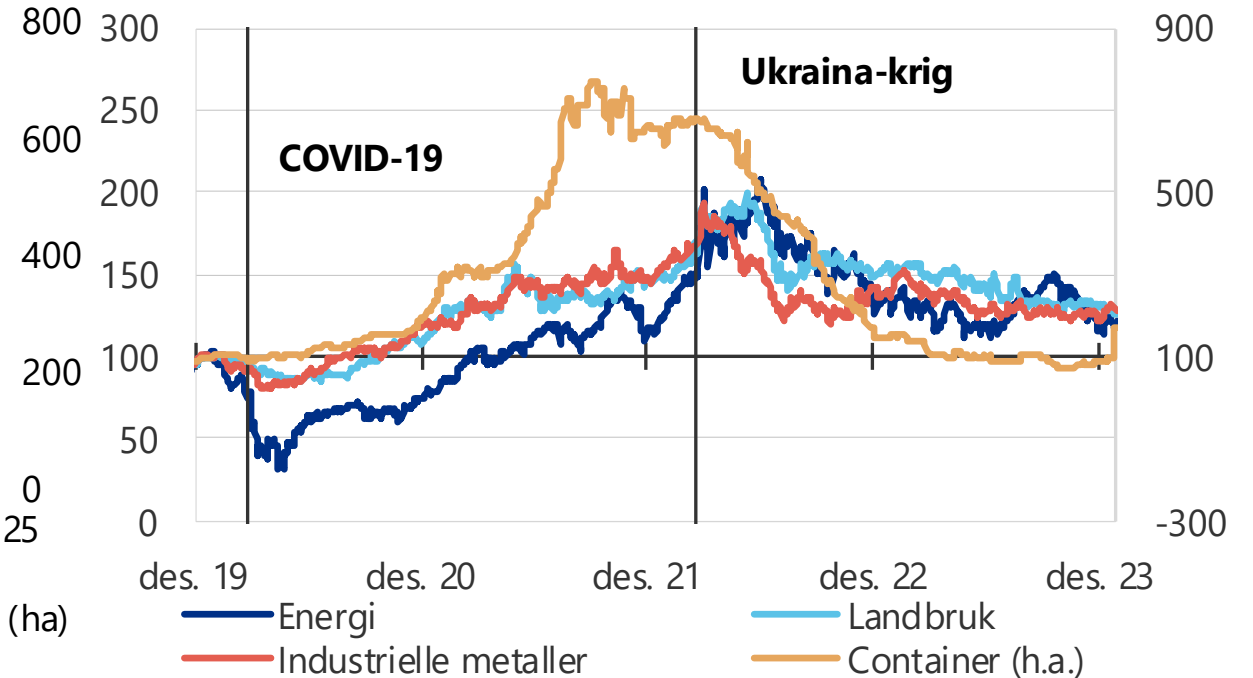

Data per 03-01-2024

Kilde: LSEG Datastream / ICE / NHO

Råvarepriser og fraktrater

Indeks, 1. jan 2020=100

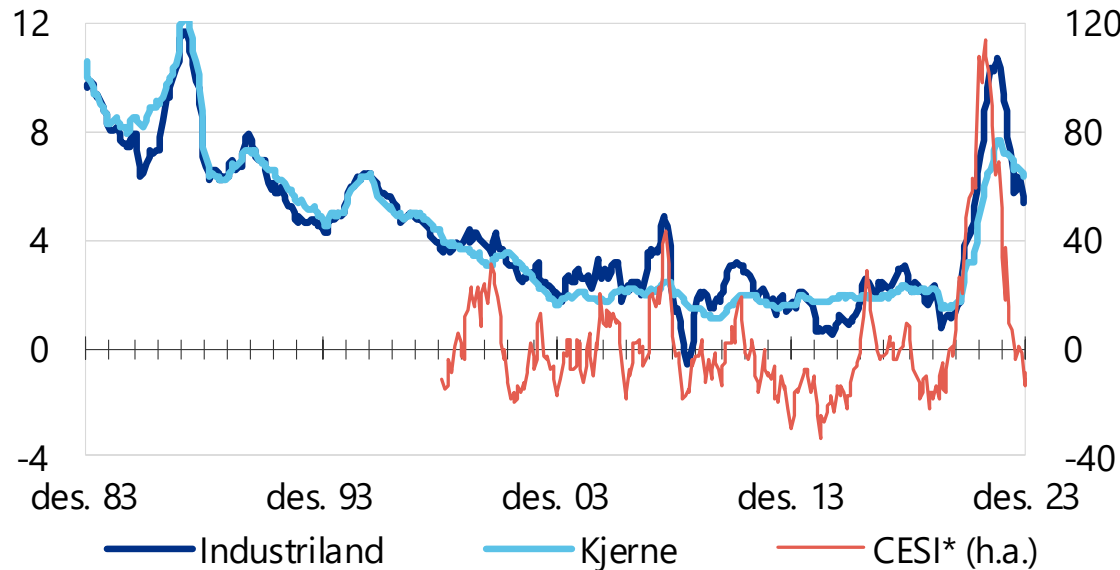

Kilde: LSEG Datastream / S&P GSCI / Freightos / NHO

Kort vei derfra til forbrukerpriser ...og renter

Konsumpriser

Prosentvis endring år/år

* Citigroups inflasjonsoverraskelsesindeks for G10 (USA, ØMU, UK, Japan, Canada, Norge, Sverige, Sveits, Australia, New Zealand). Verdi over/under 0 betyr at prisveksten er over/under konsensusforventningene.

Kilde: LSEG Datastream / Citigroup Inc. / NHO

Handelspartnere: 3-mnd pengemarkedsrente

Prosent

HP: USA, ØMU, Danmark, Sverige, Storbritannia, Polen og Japan. For rentene til landene som er utelatt antar vi 50/50-fordeling mellom amerikanske og euroområdet renter. 3-mnd rente i Danmark antas lik som i euroområdet. Importvekter.

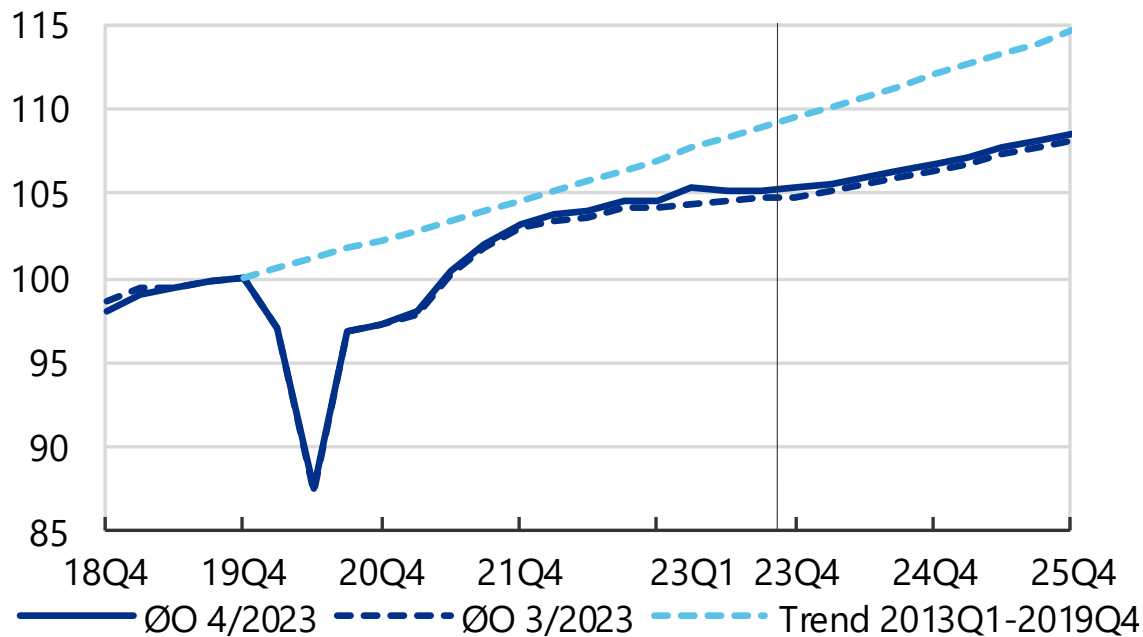
Kilde: LSEG Datastream / NHO

Veksten har bremsset kraftig opp. Men trykket er ennå høyt

BNP-HP 2022-24: 3,1/1,0/0,8% (normal ~2%)

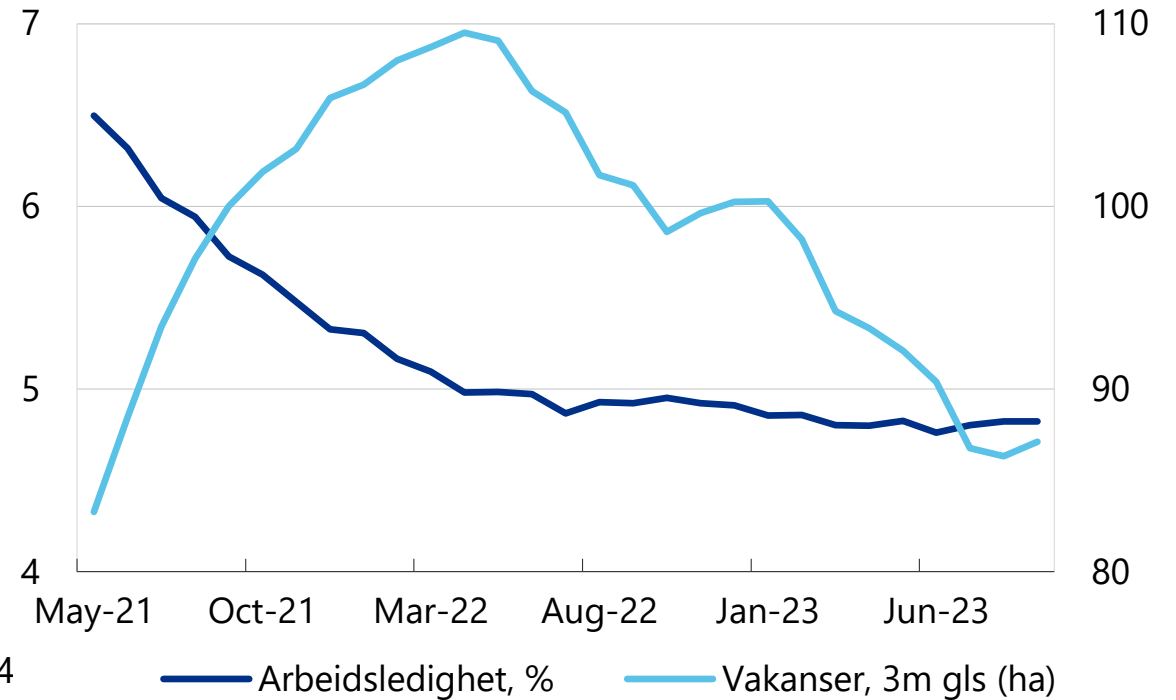
BNP: Norges handelspartnere*

Indeks, 2019Q4=100

*USA, ØMU, Storbritannia, Sverige og Kina. Faste fastlandskeksportvekter fra 2019.
Kilde: NHO, Økonomisk overblikk 4/2023

OECD ledighet og vakanser

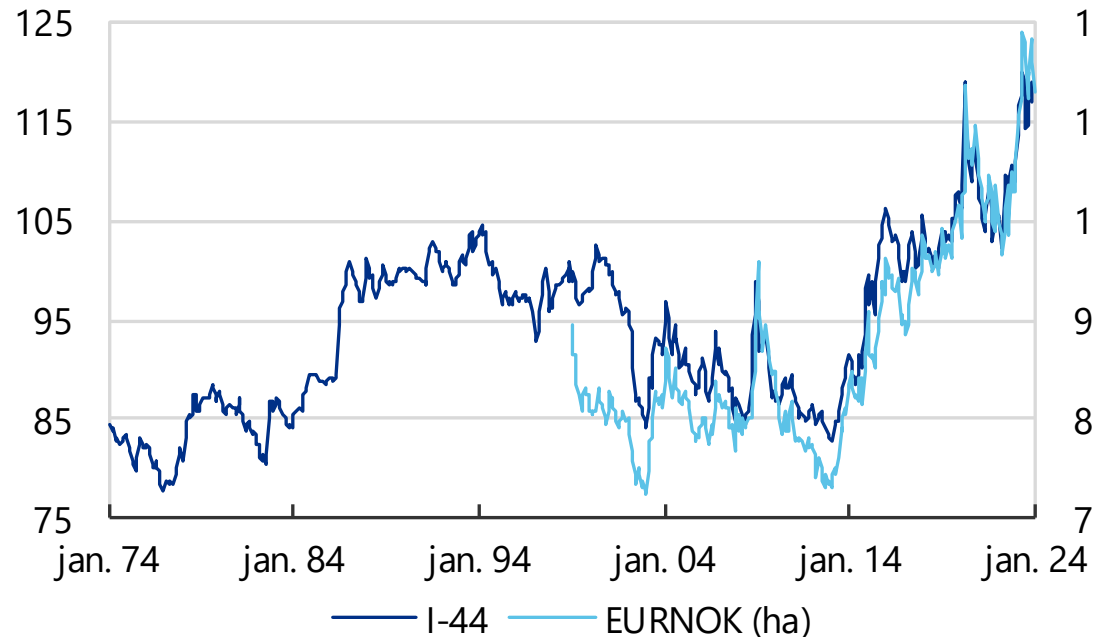
Kilde: OECD Ec Outlook, Nov 2023 / NHO

Norge: Kronefall på toppen. Historisk kostnadssjokk

Omstilling, uro, rentediff, oljepris. KKI/I-44 ~8% svakere år/år

Norge: Kronekurs*

Indeks, 100=2000

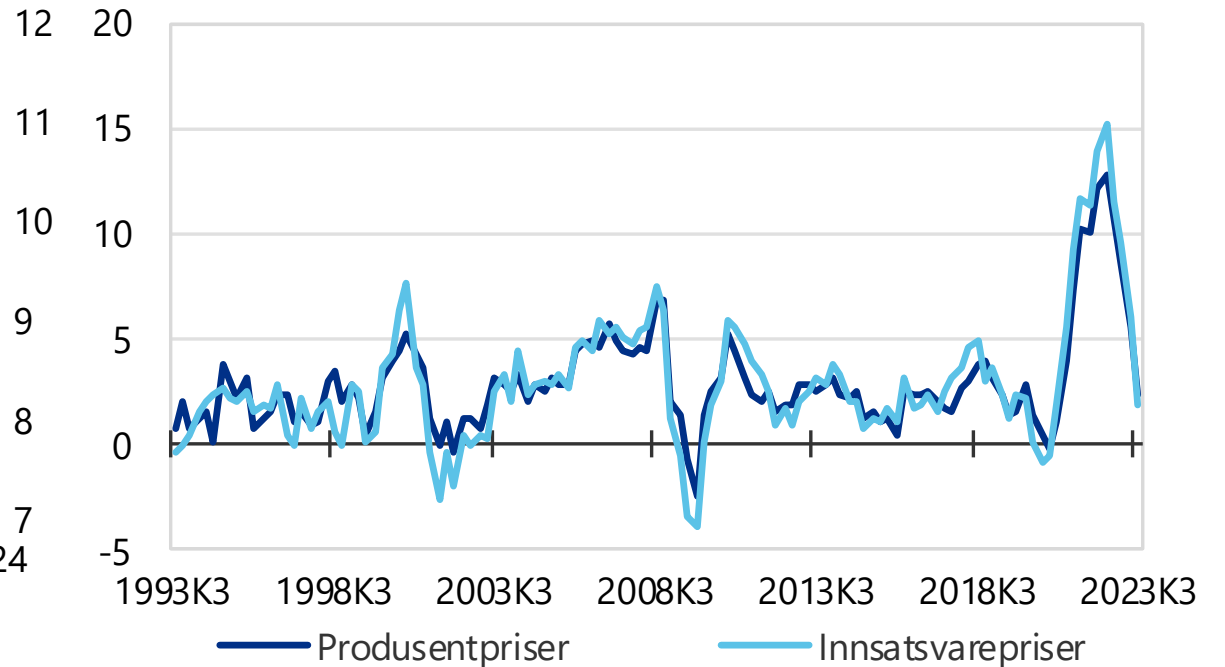

*Når indeksverdien øker/synker blir kronekursen svakere/sterkere.

Kilde: LSEG Datastream / Norges Bank / NHO

Produsent- og innsatsvarepriser

Pst. endring år/år. Markedsrettet Fastlands-Norge

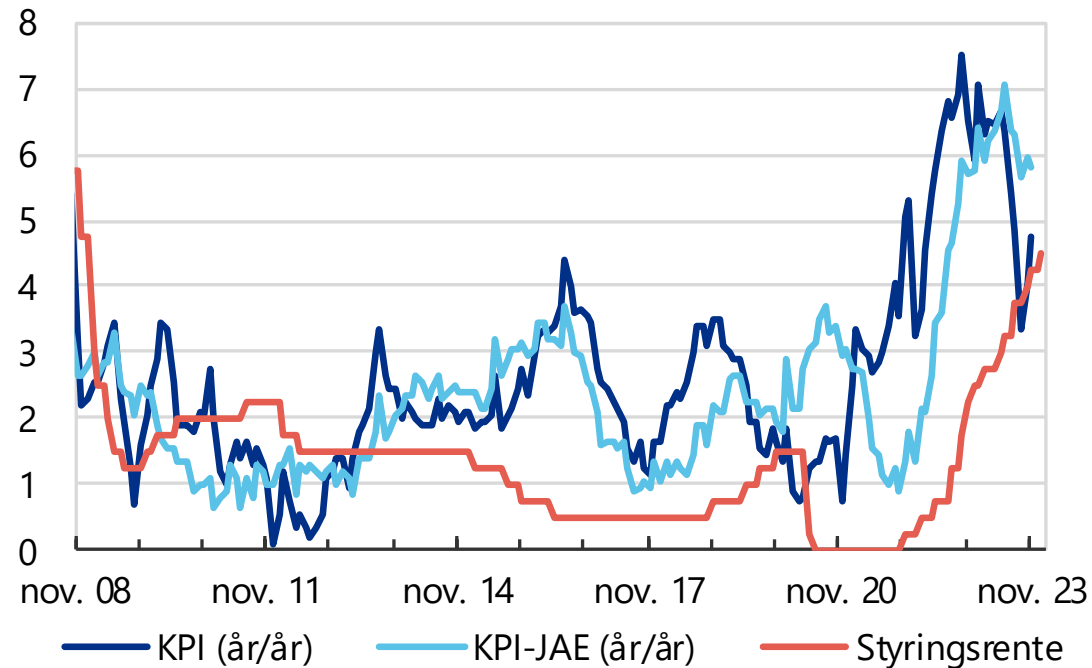
Kilde: Statistisk sentralbyrå, nasjonalregnskapet / NHO

Husholdningene: Vissen kjøpekraftsutvikling

2023: Lønnsramme 5,2%, KPI 5,5%. 2024: Lønn, NB-FU (partene) 4,5%, KPI NHO 3,9%

Norge: Konsumpriser og styringsrente

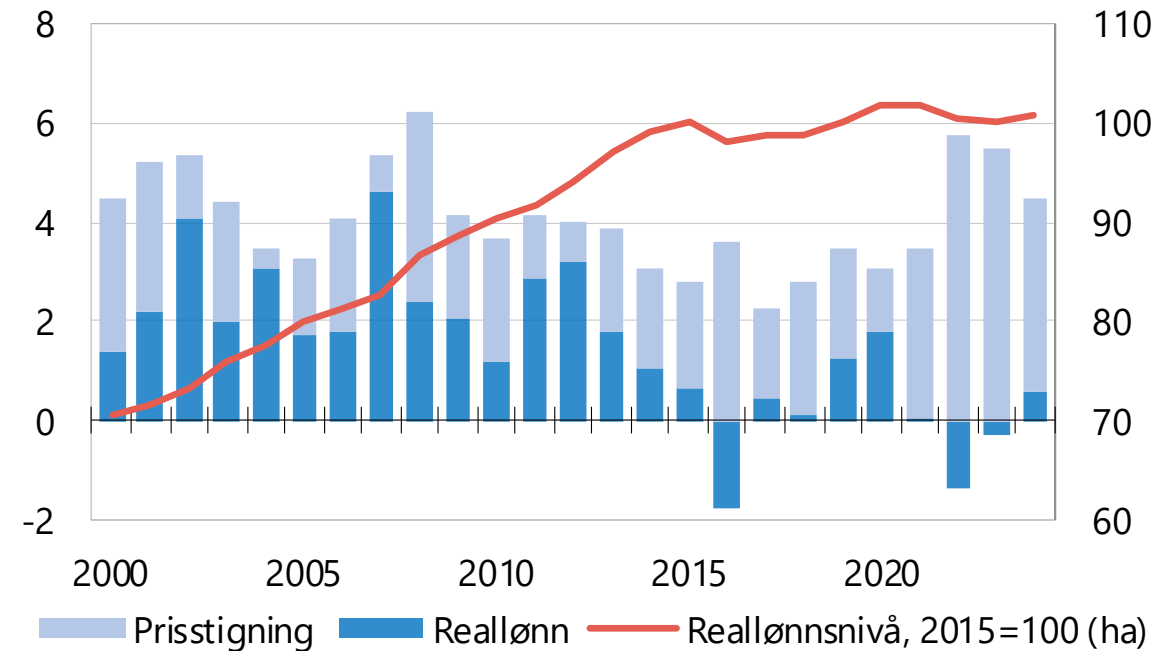
Prosent

Kilde: LSEG Datastream / Statistisk sentralbyrå / NHO

Nominell årslønnsvekst og reallønnsvekst

Hele økonomien. Prosent år/år og 2010 = 100

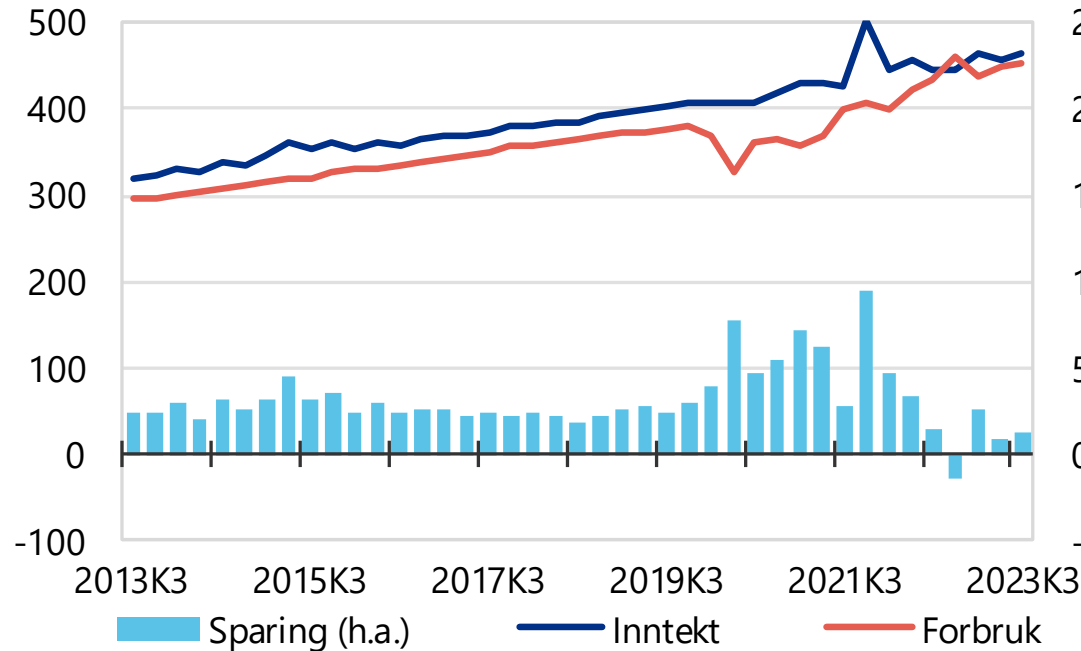
Kilde: TBU mars 2023 + oppdateringer / NHO

Deppa husholdninger. Sparetrekk demper forbruksfallet

230^{''} merspart. 2023/24: Forbruk – 1¼/½%, boligpriser -¼/-1%, boliginv -15½/-10½%

Husholdningenes forbruk og sparing

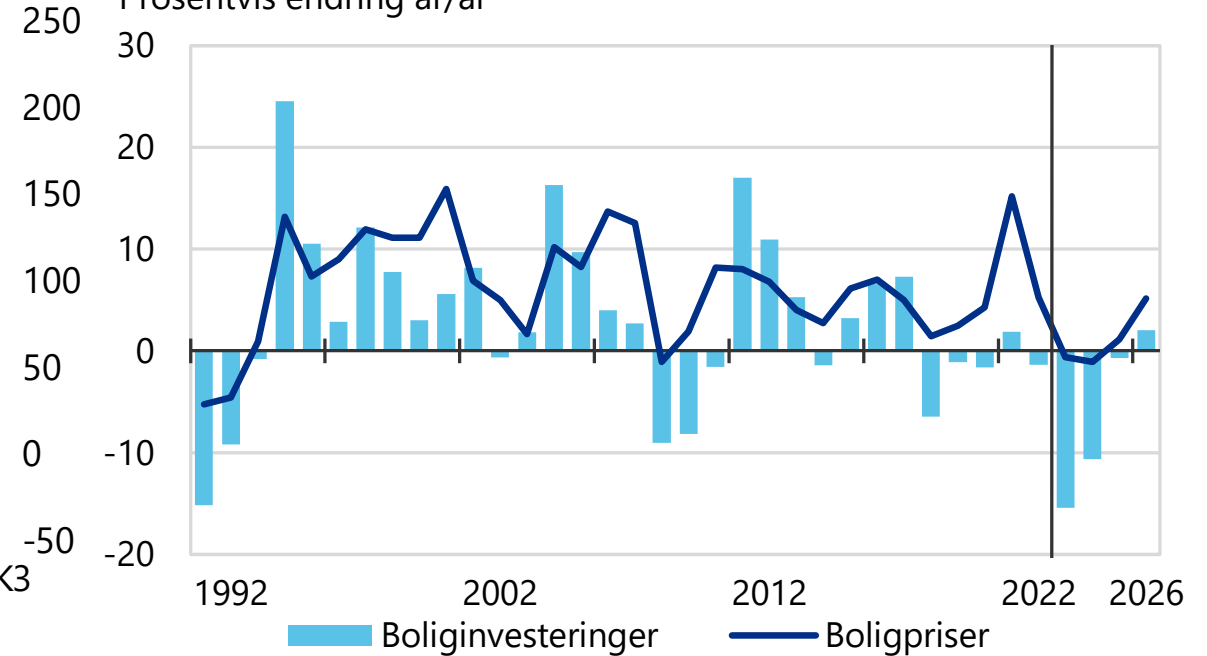
Mrd. kroner. Sesongjustert

Kilde: Statistisk sentralbyrå / NHO

Boliginvesteringer og -priser

Prosentvis endring år/år

Kilde: Refinitiv Datastream / Norwegian Aggregate Model (NAM) / NHO, ØO 4/2023

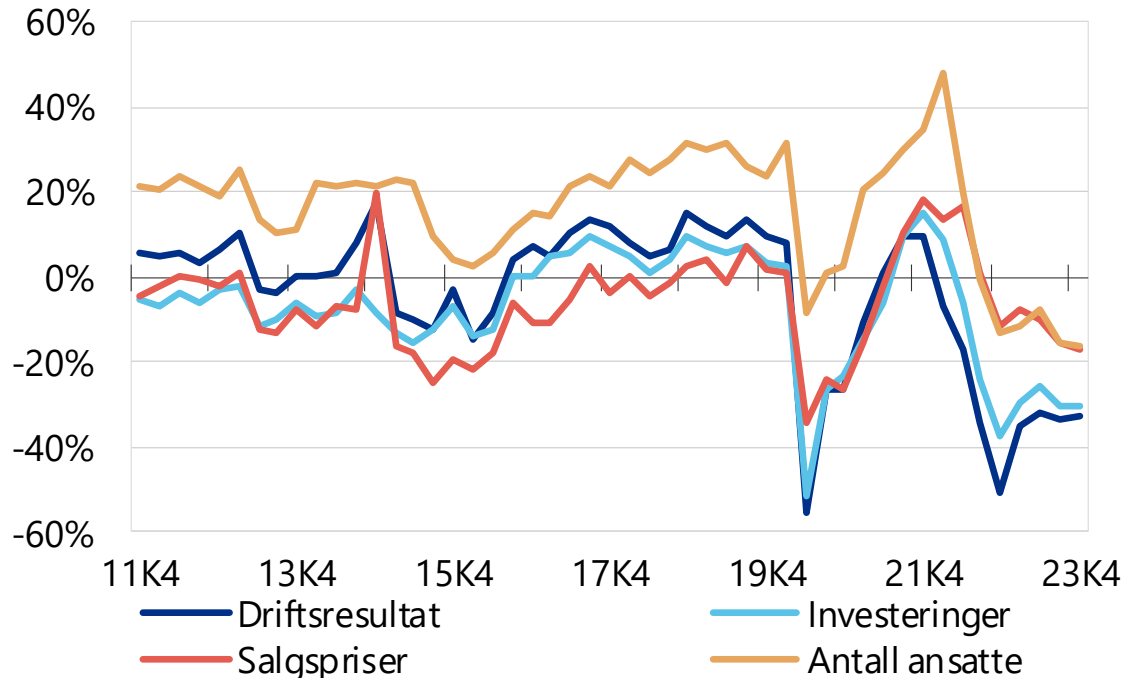

Bedriftstillit rett i kjelleren. Stor strekk i laget

Deler av regningen sendes videre. Men hindrer ikke tillitssvikt. Bedriftsinv. 2023-24 5,8/-8,4%

Markedsutsikter: NHO totalt

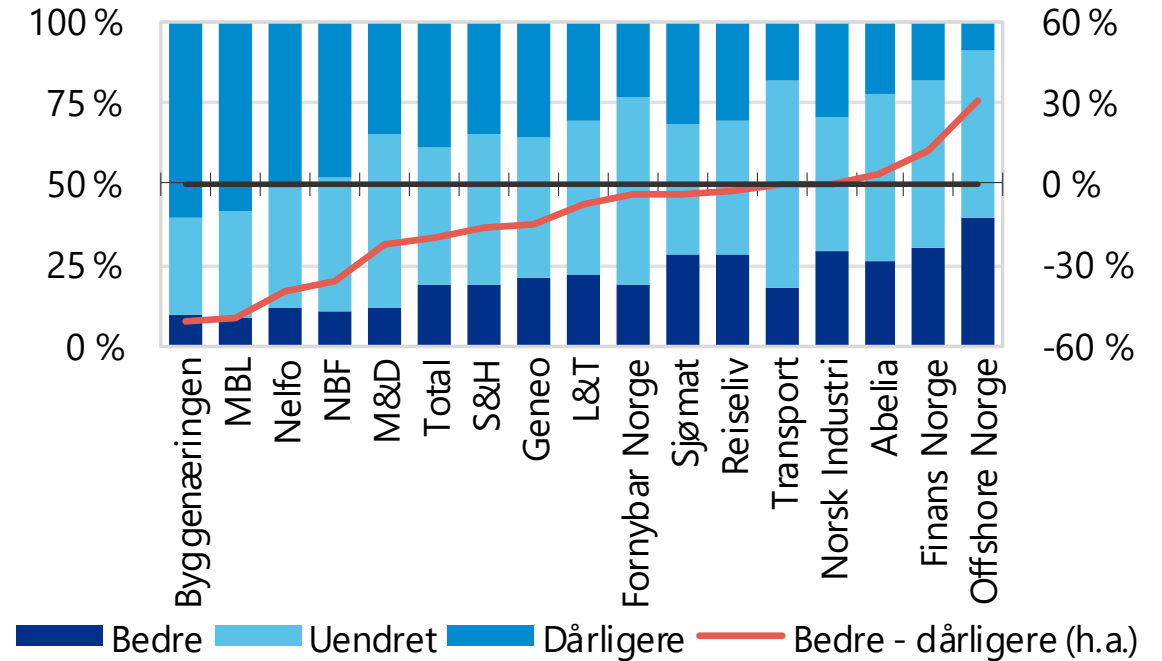
Differanse positive og negative svar i prosentpoeng

Kilde: Næringslivets økonomibarometer / NHO

Forventninger til 2024

Sammenlignet med 2023. Andel som oppgir

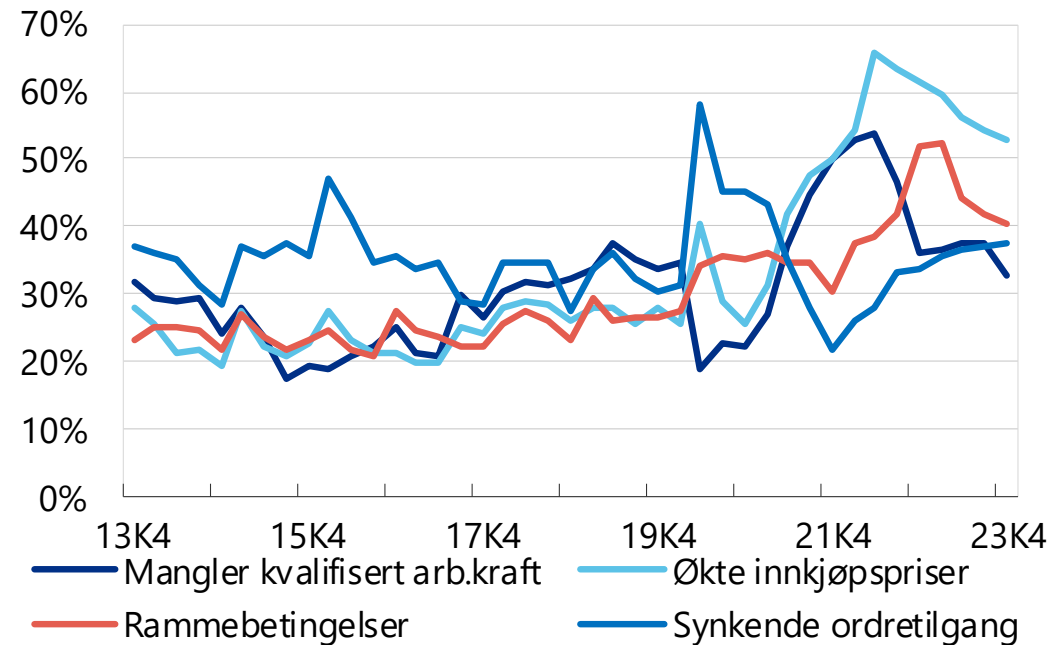
Kilde: NHOs medlemsundersøkelse, januar 2024

Også andre utfordringer holder investeringene tilbake

Anslag 2023/24 5,8/-8,4% (Men eksport 3,1/3,4%, oljeinvesteringer 10,0/6,0%)

Hinder for ekspansjon/investering

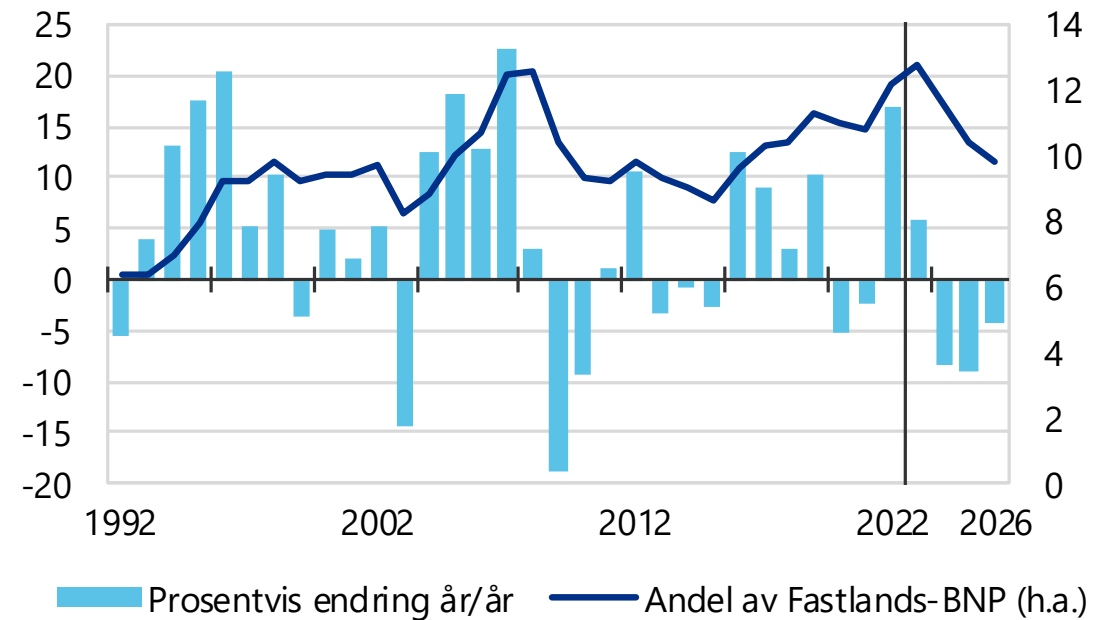
Prosentvis andel som svarer "Stor utfordring"

Kilde: Næringslivets økonomibarometer / NHO

Fastlands-Norge: Bedriftsinvesteringer

Prosentvis endring år/år. Prosent (h.a.)

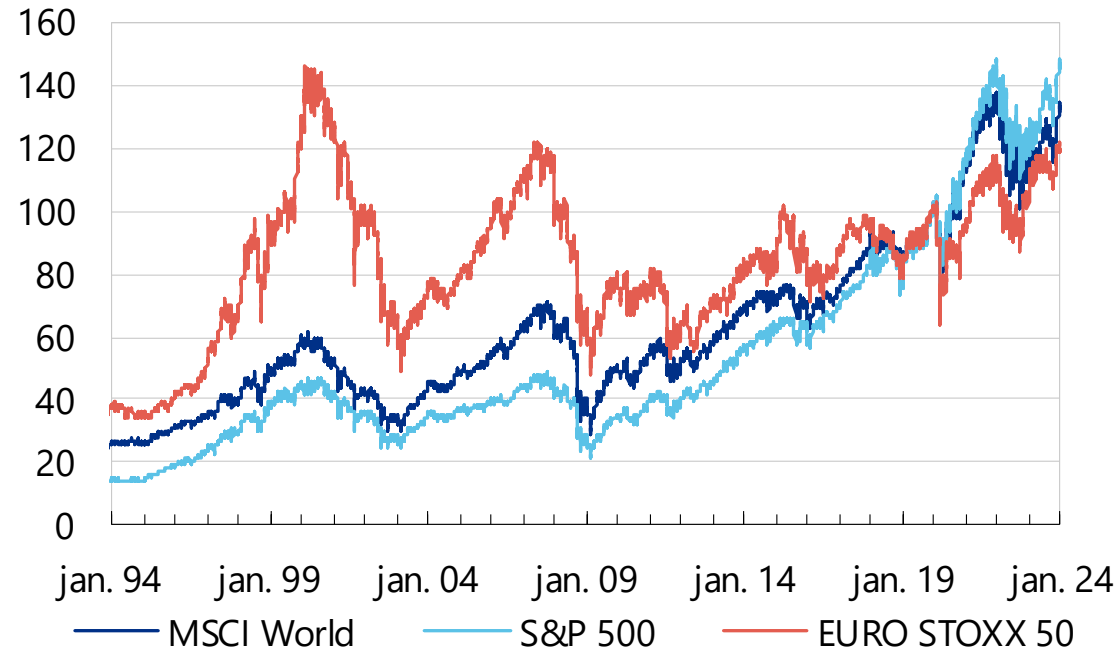
Kilde: Refinitiv Datastream / Norwegian Aggregate Model (NAM) / NHO, ØØ 4/2023

Vårt handlingsrom knyttet til hvordan det går rundt oss

22%. Oljeinntekter. NOK. SPU-ref.: 70/30. Aksjer 49% N-Am, 28% Europa, 18% Asia

Aksjekurser

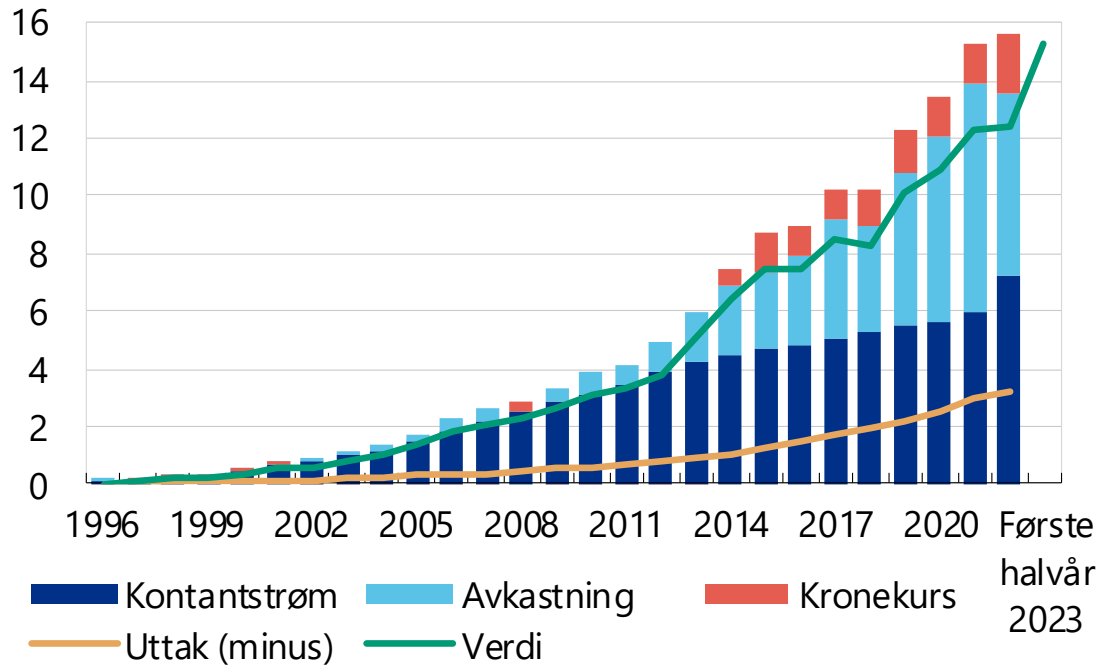
Indeks 1.1.2020=100

Kilde: Refinitiv Datastream / NHO

Statens Pensjonsfond Utland

Markedsverdi, 1000 mrd. kroner

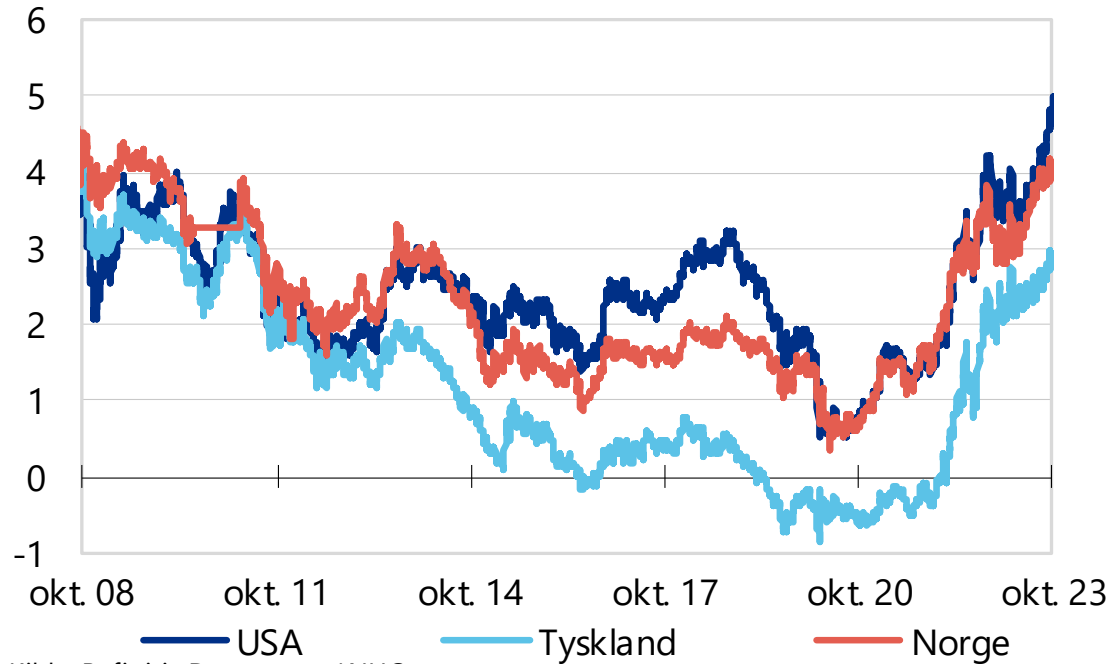
Kilde: Finansdepartementet, NB 2024 / NHO

Økte lange renter øker statsgjeldsbøra. Demografien tynger

Strammere finansielle vilkår. Mer utsatte statsfinanser

10-års statsrenter

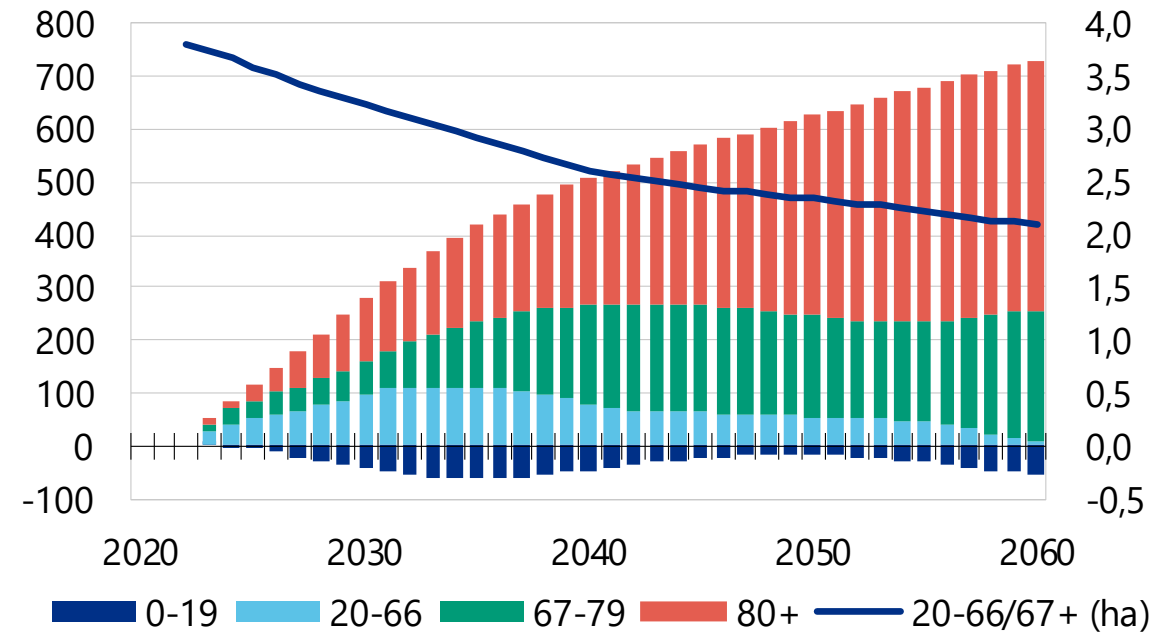
Prosent

Kilde: Refinitiv Datastream / NHO

Befolkning i ulike aldersgrupper

SSBs middelalternativ. Endring fra 2020 i 1000

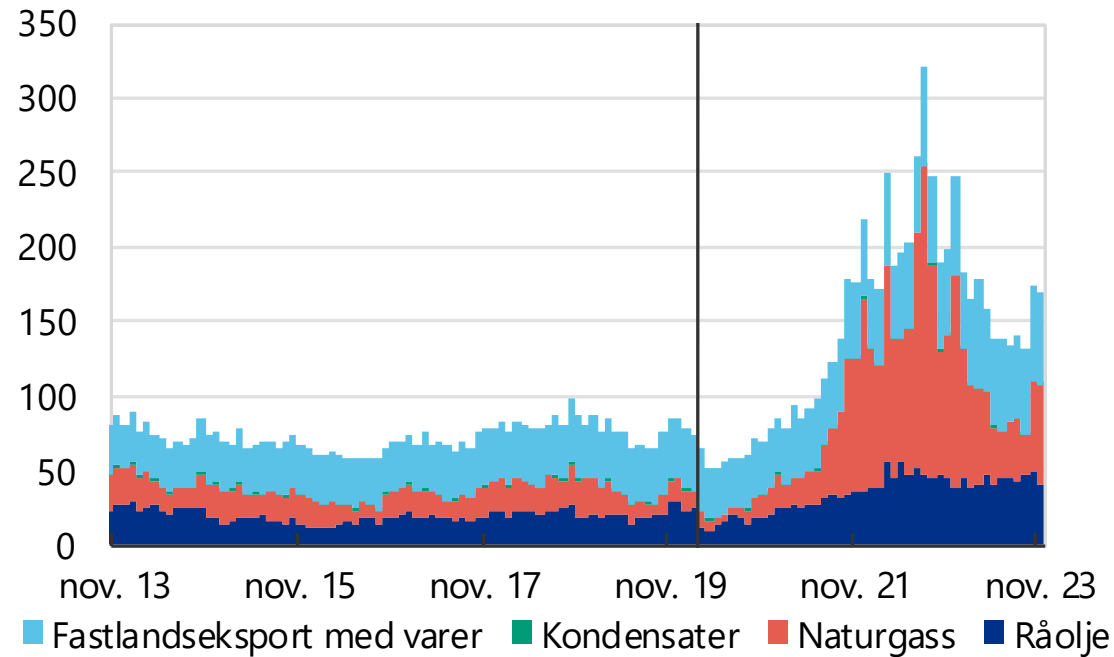
Kilde: Statistisk sentralbyrå, juni 2022/NHO

Norge bedre «hedget». Budsjettet buftrer svakt bilde.

Eksportverdien «til værs». Netto kontantstrøm 2022-24 +700'''/år sml med 2021

Norge: Eksport av varer

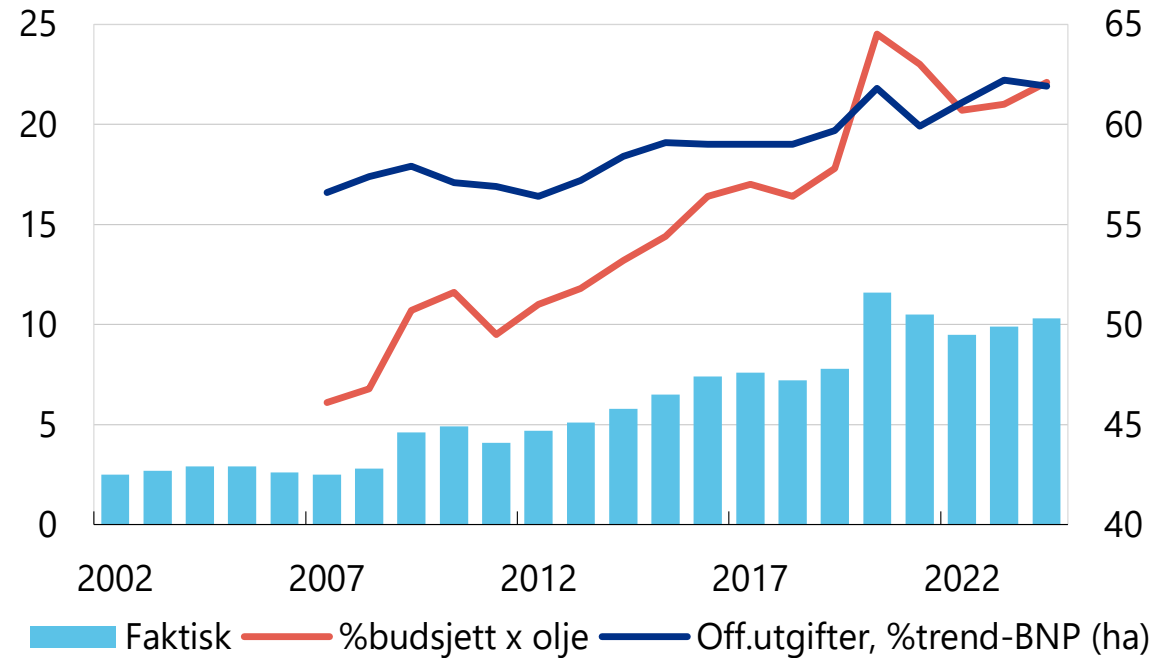
Løpende priser. Mrd.kr. Ujustert.

Kilde: LSEG Datastream / Statistisk sentralbyrå / NHO

Strukturelt, oljekorrigert underskudd

Pst av trend-BNP for Fastlands-Norge

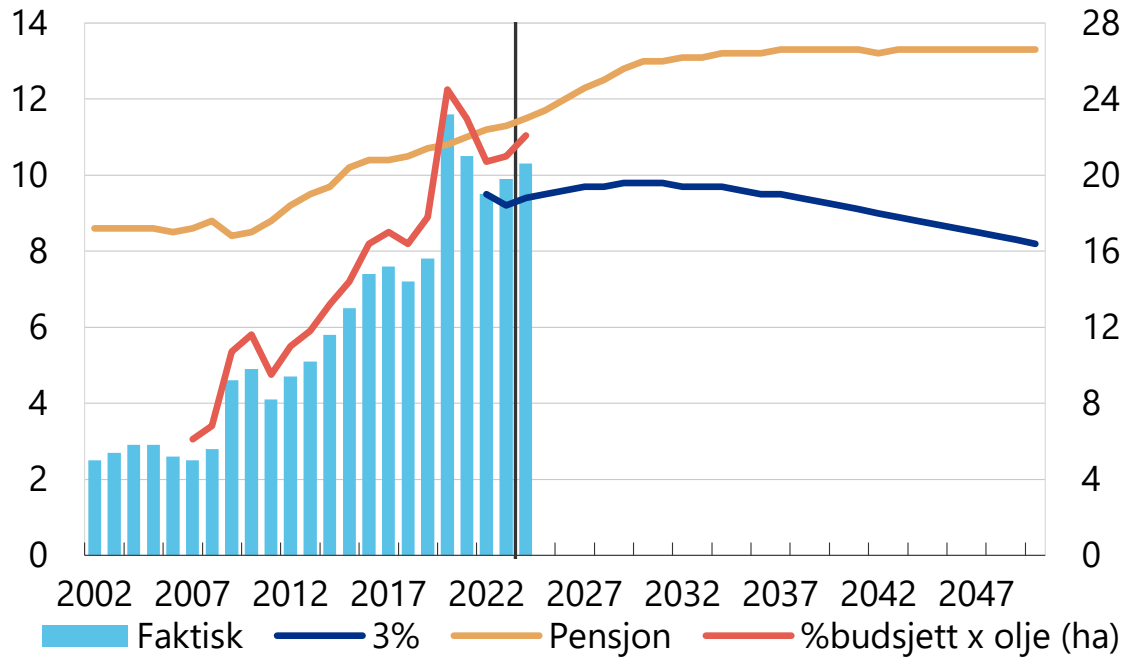
Kilde: Finansdepartementet, NB 2024 / NHO

Kraftig økning i oljepengebruken. Strammere fremover

NB24: SOBU 410”/SPU 2,7%/impuls 0,4%. Off. utgifter 62% trend-BNP (crowding out)

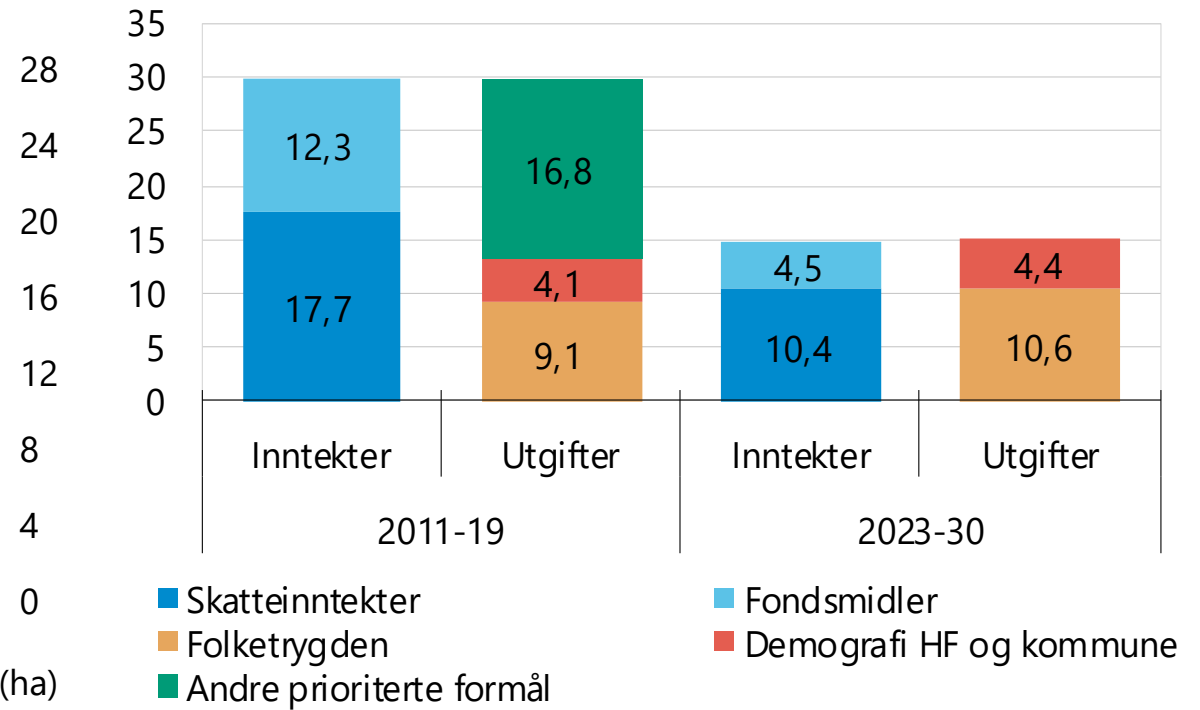
Strukturelt oljekorrigert underskudd

Prosent av trend-BNP for Fastlands-Norge

Kilde: Finansdepartementet, NB24 (2025-50 fra NB22) / NHO

Handlingsrom. Mrd. 2021-kroner

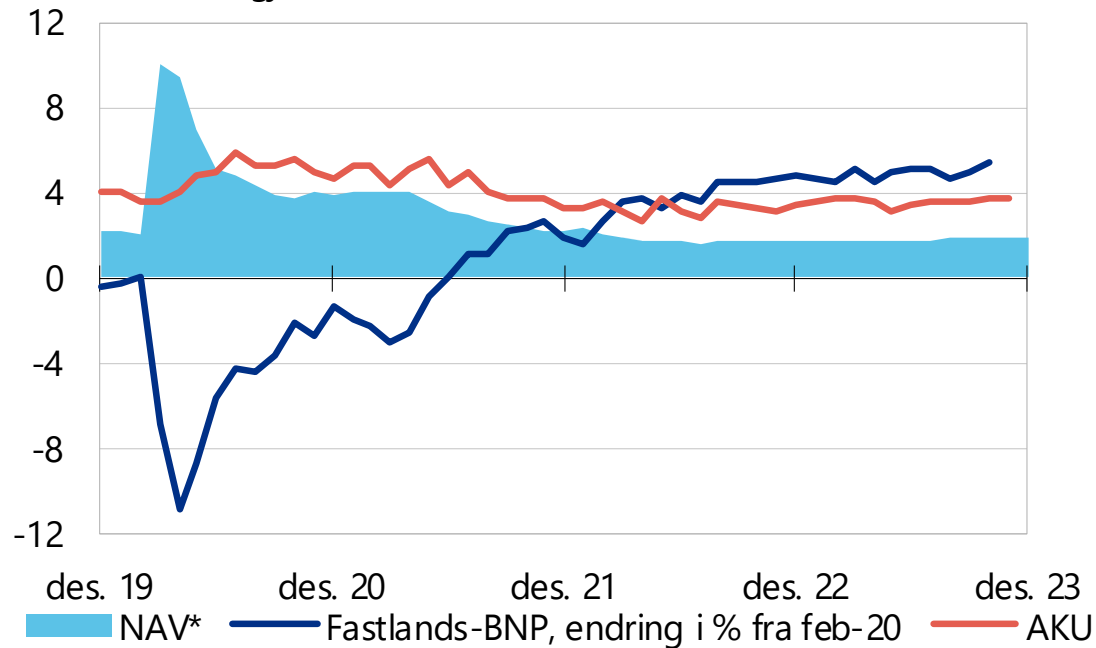
Kilde: Finansdepartementet, NB22 / NHO

Hvileeskjær (myklanding?) for norsk økonomi 2023-24

F-BNP 2023/24 1,0/1,0%. Jobbvekst 1,4/0,4%, ledighet 1,8/2,5%

Fastlands-BNP og ledighet

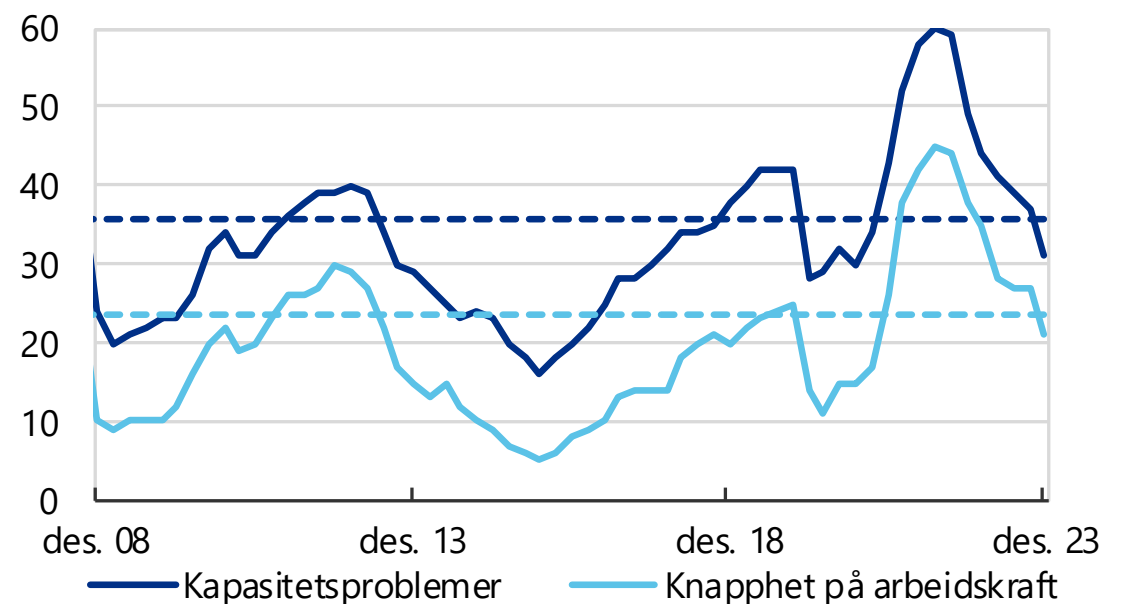
Prosent. Sesongjustert

* Registrerte arbeidsledige + tiltak
Kilde: LSEG Datastream / Statistisk sentralbyrå / NHO

Norge: Kapasitetsproblemer*

Prosent som svarer bekreftende

*Andel kontaktbedrifter som vil ha noen eller betydelige problemer med å møte en vekst i etterspørselen.

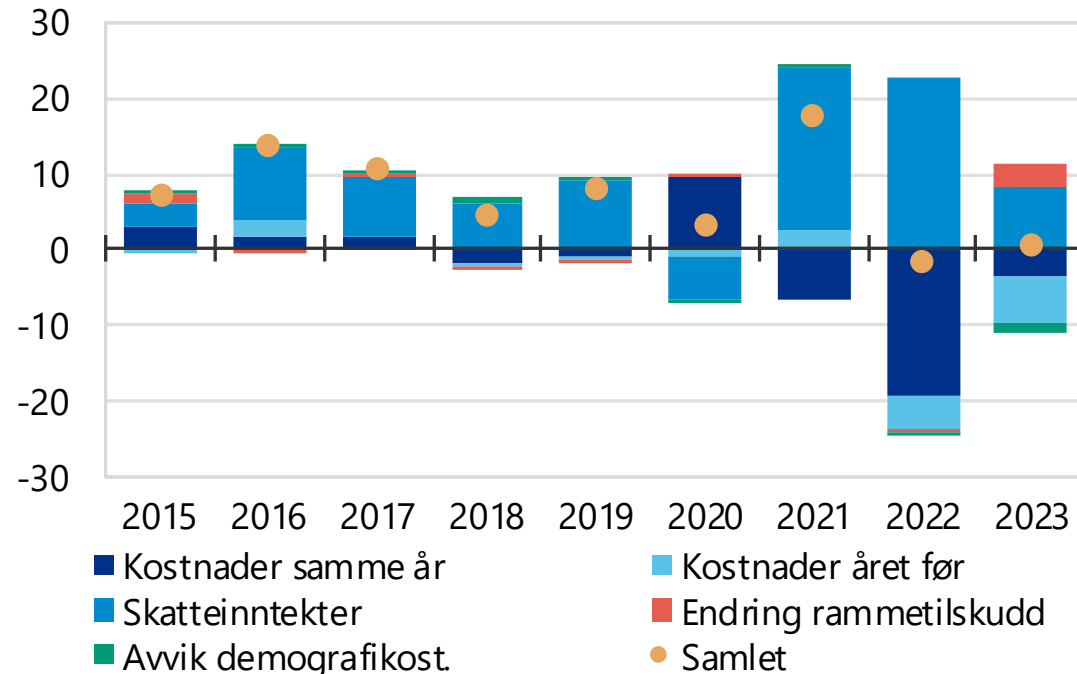
Kilde: LSEG Datastream / Norges Banks regionale nettverk / NHO

God inntektsvekst og gode resultater de siste årene

Inntektsvekst > anslått. Gode resultater. Vel 460” i frie inntekter. 17% av fastlandstimeverk

Inntekter/utgifter i kommunesektoren

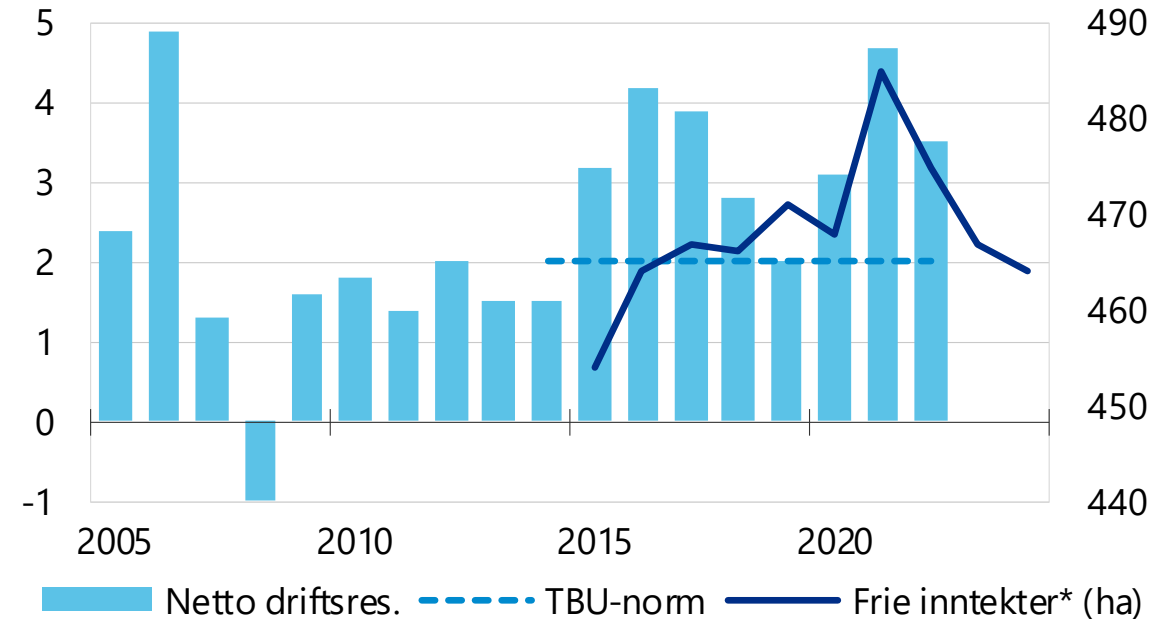
Faktisk - anslag i saldert budsjett. Mrd. 2023-kroner

Kilde: TBU for kommunal og fylkeskommunal økonomi 2023 / NHO

Kommuner: Netto driftsresultat

Prosent av brutto driftsinntekter

*) Korrigert for oppgaveendringer og merkostnader til demografi, mrd. 2024-kroner

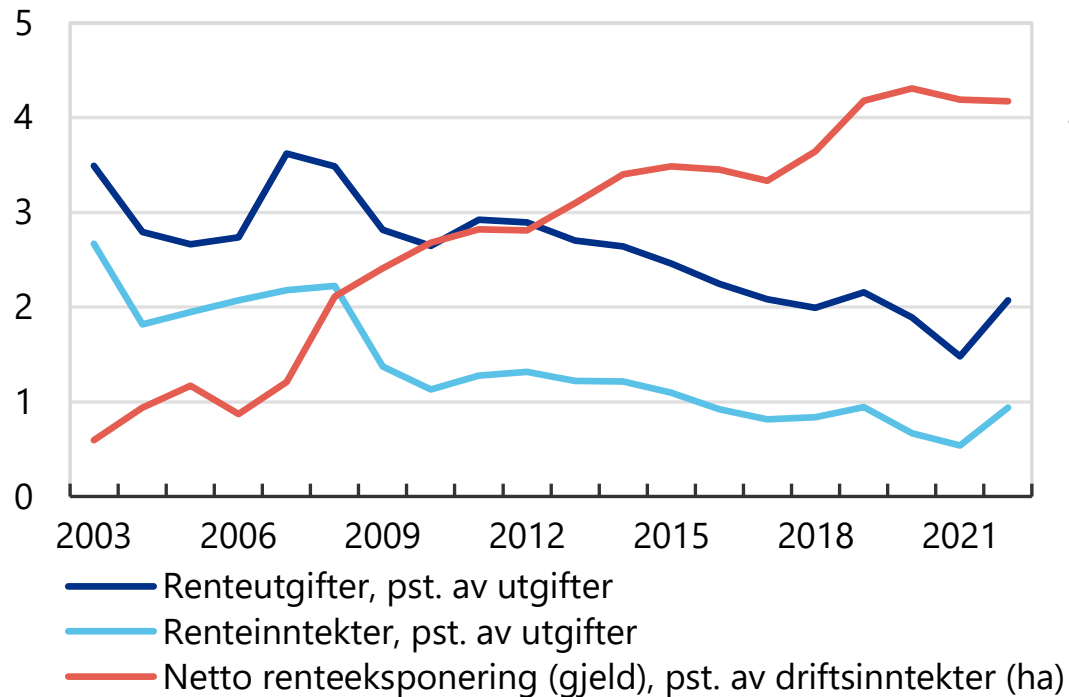
Kilde: Finansdepartementet, NB 2024 / NHO

Men rentefallet har fått mange til å øke opplåningen

Ca 70% av inv er lånefinansiert. Gjeld > 40% av driftsinntekter. 12 i ROBEK, mot 118 i 2004.

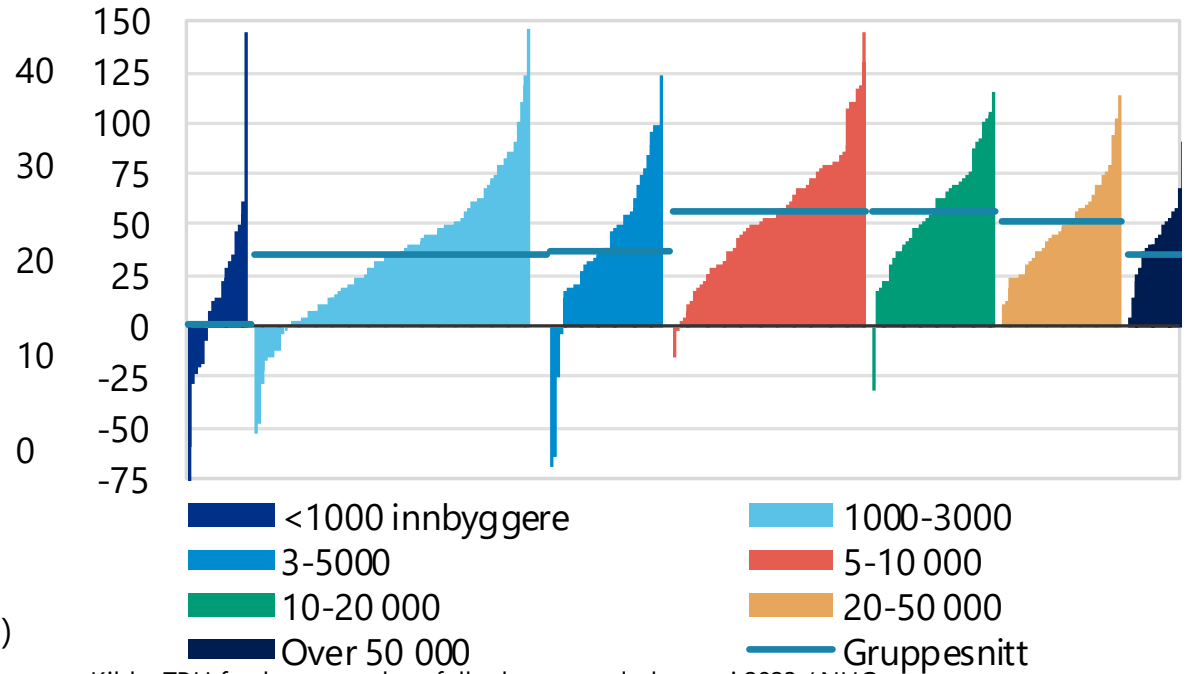
Kommuner: Rentebetalinger og gjeld

Kilde: TBU for kommunal og fylkeskommunal økonomi 2023 / NHO

Netto rentebærende gjeld

Netto renteeksponert gjeld i pst av brutto driftsutgifter

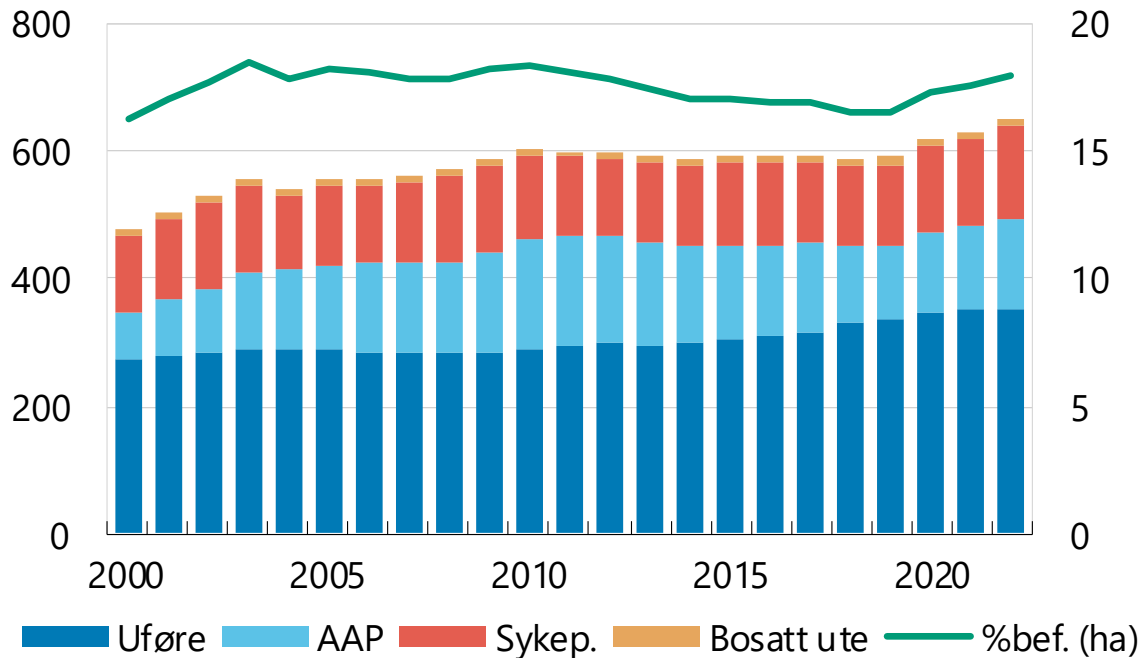
Kilde: TBU for kommunal og fylkeskommunal økonomi 2023 / NHO

Inkluderende?

Tre firedeler av nasjonalformuen er folk

Mottakere av helse-relatert trygd

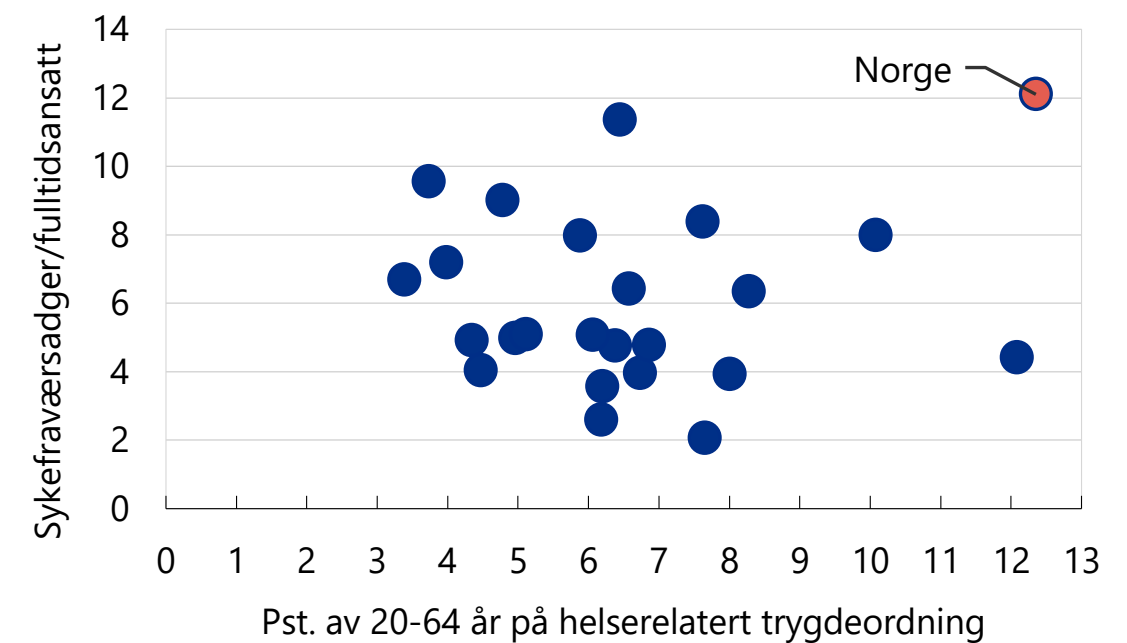
1000 personer og prosent av befolkningen

Kilde: Finansdepartementet, NB 2024 / NHO

Helse-relatert trygd og sykefravær

24 OECD-land

Kilde: Finansdepartementet, PM21 / NHO

